

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МЕДИКО – ПРИРОДНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчально-методичної та
наукової роботи Зоря А.Б.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПСИХОТЕРАПІЯ»

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) рівень

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 053 Психологія

Освітня програма: Психологія

Миколаїв, 2022

Робоча програма освітньої компоненти «**ПСИХОТЕРАПІЯ**» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія, ОП Психологія

Робоча програма навчальної дисципліни «**ПСИХОТЕРАПІЯ**» погоджено на засіданні кафедри

Протокол № 1 від «30» серпня 2022 р.

Завідувач кафедри Петьков В.А.

Робоча програма навчальної дисципліни «**ПСИХОТЕРАПІЯ**» погоджено на Вченій раді університету

Протокол № 1 від «30» серпня 2022 р.

Голова ВР Волков М.А.

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Напрямок підготовки 05 Соціальні та поведінкові науки	Обов'язкова	
Мова викладання – українська мова	спеціальність 053 Психологія	Рік підготовки:	
		4-й	4-й
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
		8-й	8-й
Тижневих годин для форм навчання: ОФН – 4 ЗФН – 14,10	Перший (бакалаврський) рівень	Лекції	
		28 год.	14 год.
		Практичні	
		28 год.	10 год.
		Лабораторні	
		0- год.	0- год.
		Самостійна робота	
		64 год.	96 год.
		Індивідуальні завдання:	
		Вид контролю: іспит	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для очної форми навчання – 150 год.: 56 год. – аудиторні заняття, 64 год. – самостійна робота (45 % до 55 %).

для заочної форми навчання – 150 год.: 24 год. – аудиторні заняття, 96 год. – самостійна робота (20 % до 80%).

2. Мета та завдання навчальної дисципліни «Психотерапія»

Метою викладання навчальної дисципліни «Психотерапія» є формування у студентів знань про теоретичні основи психотерапевтичної практики; показання та обмеження для здійснення психотерапії; принципи організації психотерапевтичної інтервенції; сучасні напрямки вітчизняної та світової психотерапії.

Вивчення курсу «Психотерапія» передбачає розв'язання низки завдань фундаментальної професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації, зокрема:

сформувати уявлення щодо психотерапії та її ролі в сучасному суспільстві;

сформувати уявлення щодо основних сучасних напрямках психотерапії;

сформувати уявлення про особливості консультативного та психотерапевтичного процесу і психотехнік різних методів психотерапії.

Дисципліна «Психотерапія» базується безпосередньо на знаннях та навичках, отриманих при вивченні дисциплін на попередніх курсах, а саме: «Психологічне консультування та корекція»

Під час вивчення дисципліни «Психотерапія» у здобувачів вищої освіти мають сформуватися наступні компетентності:

Загальні:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 7. Здатність генерувати нові ідеї.

Фахові:

ФК 01. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

ФК 03. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

ФК 08. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

ФК 09. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.

ФК 10. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

ФК 14. Здатність визначати й пояснювати психологічні механізми формування, функціонування та розвитку психічних явищ, процесів, властивостей, виокремлювати причини та фактори, що диференціюють характер їх індивідуального функціонування та розвитку.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні досягнути таких програмних результатів навчання:

ПРН 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання .

ПРН 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань для розуміння спеціальних розділів психології з метою майбутньої спеціалізації та освоєння міждисциплінарного зв'язку.

ПРН 4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу літературних джерел, включаючи спеціальну термінологію для проведення дослідження.

ПРН 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, відстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до особливостей співрозмовника в умовах міжособистісної взаємодії.

ПРН 11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПРН. 19. Враховувати індивідуальну варіативність становлення людини як індивіда, особистості, суб'єкта діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 год. / 4 кредити ECTS.

3.Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Психотерапія як суспільне явище.

Тема 1. Поняття про психотерапію.

Сутність, об'єкт і предмет психотерапії. Цілісний підхід до хвороб. Медична та немедична психотерапія. Види терапевтичної допомоги. Категорії психотерапевтичної практики. Проблемна та особистісна спрямованість терапевтичної допомоги. Формування запиту клієнта. Етапи психотерапевтичного процесу. Базові принципи та завдання психотерапії. Етичні засади терапевтичної роботи Теоретичні основи психотерапії. Психологічні та психофізіологічні аспекти психотерапії. Загальна психопатологія. Області застосування психотерапії. Психотерапія при неврозах. Психотерапія при алкоголізмі та наркоманії. Психотерапія при психозах. Оцінка ефективності психотерапії.

Тема 2. Історичні аспекти виникнення психотерапії.

Історія становлення психотерапії, її предмет і завдання Теоретичні основи психотерапії. Варіанти класифікації систем, напрямків та методів психотерапії. Ф. Месмер, Шарко. Вчення про сон та гіпноз. Порушення сну. Психічні функції у гіпнозі (пам'ять, увага, емоції, воля). Поняття тваринного магнетизму. Сугестивні техніки терапії. Основні напрями психотерапії в сучасному суспільстві. Психіка і соматичні розлади. Психологічні основи фізичних розладів. Спроби «духовного» зцілення людини. Основна проблематика і особливості розвитку психотерапевтичної допомоги у сучасному світі.

Тема 3. Основні вимоги до кваліфікації психотерапевта.

Правова регламентація діяльності психолога, який займається психотерапією. Етичні вимоги до діяльності психотерапевта, які функціонують в Україні та за кордоном. Перспективи та можливості підвищення кваліфікації психотерапевта в Україні та за кордоном. Вимоги до особистості психотерапевта.

Кредит 2. Основні напрями та концепції психотерапії

Тема 4. Психодинамічний напрямок психотерапії.

Психодинамічна концепція З.Фрейда. Положення та психотехніки. Психодинамічна теорія Юнга. Психотерапевтичний процес, структура особистості, періоди життєвого циклу за Юнгом. Основні положення адлеріанського вчення. Особливості психотерапевтичного процесу. Поняття гуманістичного психоаналізу Фрома. Концепція К. Хорні. Мета характерологічного аналізу. Психотерапія міжособистісних стосунків Г. Селлівана. Теорія транзактного аналізу Берна. Значення рольових стосунків. Мета психотерапевтичного процесу.

Тема 5. Когнітивно-біхевіоральний напрямок.

Загальна характеристика поведінкового напрямку в психотерапії. Основні поняття поведінкової психотерапії. Класичний біхевіоризм. Психотерапевтичний процес у межах теорії соціального научання. Рационально-емотивна терапія А. Елліса. Психотехніки в РЕТ. Когнітивна психотерапія А. Бека. Психологічна допомога при емоційних розладах.

Тема 6. Гуманістичний напрямок психотерапії.

К. Роджерс – засновник гуманістичної психотерапії. Теорія та практика психотерапевтичної роботи К. Роджерса. Загальна характеристика напрямку. Генезис неврозу. Техніки та механізми психотерапії. Сучасний стан розвитку клієнт-центрованої терапії. А. Маслоу, К. Роджерс, В. Франкл, Ш. Бюлер, Ролло Мей, С. Джуард та ін.

Кредит 3. Експериментально-гуманістичні напрямки психотерапії

Тема 7. Тілесноорієнтована терапія.

Загальна характеристика напрямку. Мета, межі, результат. Мова тіла у традиційній обстановці. Тілесний діалог у розширеній обстановці. Метод і техніки роботи. Ідеї В. Райха – джерело тілесно-орієнтованої терапії. Підхід А. Лоуена до вирішення психологічних конфліктів. Техніки біоенергетичного аналізу. М. Фельденкрайз. Ида Ролф - рольфінг, Герда Бойсен - біодинаміка, Франц Александер - психосоматична медицина, Мэрион Розен - розен-метод. Танатотерапія. Крикотерапія. Сміхотерапія. Музикотерапія.

Тема 8. Гештальттерапія.

Теоретико-методологічні засади гештальттерапії. Поняття гештальту. Відкритий і закритий гештальт. Основні принципи гештальттерапії. Техніки. Групова робота. Базові цінності гештальттерапії. Поняття «цикл контакту». Зриви циклу контакту (опори в гештальті). Терапевтичні стосунки в гештальттерапії. Групова гештальттерапія.

Тема 9. Екзистенціальна терапія.

Концептуальні основи екзистенціальної психотерапії. Генезис неврозу. І.Ялом – один з яскравих сучасних представників екзистенціальної психотерапії. Техніки екзистенційної психотерапії. Екзистенціальний аналіз Людвіга Бінсвангера. Dasein-аналіз (дазайн-аналіз) Медарда Босса, Аліс Хольцхей-Кунц. Екзистенціальний аналіз (логотерапія) Віктора Франкла. Екзистенціальний аналіз Альфріда Ленгле. Екзистенціальне консультування Джеймса Бюдженіаля, Ірвіна Ялома, Ролло Мея.

Кредит 4. Основи групової психотерапевтичної роботи

Тема 10. Теоретичні основи, механізми та парадигми групової психотерапії.

Теоретичні основи групової психотерапії та групової психокорекції. Психологічні особливості та механізми психотерапевтичних та психокорекційних груп. Класифікація та основні види психотерапевтичних

груп. Основні етапи роботи психотерапевтичної групи. Практичні аспекти організації та ведення психотерапевтичних груп. Груповий психотерапевт: особистість, кваліфікація, навички. Створення та організація психотерапевтичної групи. Передумови ефективного ведення й участі в психотерапевтичній групі. Критерії продуктивної роботи психотерапевтичної групи.

Тема 11. Ігрова терапія, арттерапія, кататимно-імажитивна психотерапія.

Особливості роботи з дітьми та особами із зниженим інтелектом. Актуалізація внутрішньої проблематики у грі та лікувальний вплив ігрового процесу. Терапія творчим самовираженням, показання, успішність застосування методу. Методика й техніка кататимно-імажитивної психотерапії. Символіка сну наяву: стандартні мотиви. Показання та протипоказання до застосування.

Тема 12. Системна сімейна та дитяча психотерапія.

Поняття системної сімейної психотерапії. Закони функціонування сімейних систем. Властивості сімейної системи: особливості взаємостосунків членів сім'ї, сімейні міфи, сімейні кордони, історія сім'ї. Методологічні принципи системної психотерапії: циркулярність, нейтральність, гіпотетичність. Техніки роботи із сім'єю в системній сімейній психотерапії. Особливості дитячої психотерапії. Вимоги до психотерапевтичних прийомів у дитячій та юнацькій психотерапії. Основні психотерапевтичні прийоми та техніки роботи з дітьми.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	очна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	пр	інд	с.р.		л	с	пр	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Кредит 1. Психотерапія як суспільне явище.												
Тема 1. Поняття про психотерапію.	10	2		2		6	8	2		2		4
Тема 2. Історичні аспекти виникнення психотерапії.	10	4		2		4	12					12
Тема 3. Основні вимоги до кваліфікації психотерапевта.	10	4		2		4	10			2		8
Разом за кредитом 1	30	10		6		14	30	2		4		24
Кредит 2. Основні напрямки та концепції психотерапії												
Тема 4. Психодинамічний напрямок психотерапії.	8	2		2		4	8	2				6
Тема 5. Когнітивно-біхевіоральний напрямок.	12	2		4		6	12	2		2		8
Тема 6. Гуманістичний напрямок психотерапії.	10	2		2		6	10	2				8
Разом за кредитом 2	30	6		8		16	30	6		2		22
Кредит 3. Експериментально-гуманістичні напрямки психотерапії												
Тема 7. Тілесноорієнтована терапія.	10	2		2		6	8			2		6
Тема 8. Гештальттерапія.	10	2		2		6	12	2				10
Тема 9. Екзистенціальна терапія.	10			2		8	10					10
Разом за кредитом 3	30	4		6		20	30	2		2		26

Кредит 4. Основи групової психотерапевтичної роботи											
Тема 10. Теоретичні основи, механізми та парадигми групової психотерапії.	10	4		2		4	8	2			6
Тема 11. Ігрова терапія, арттерапія, кататимно-імажитивна психотерапія.	10	2		4		6	12	2		2	8
Тема 12. Системна сімейна та дитяча психотерапія.	10	2		2		4	10				10
Разом за кредитом 4	30	8		8		14	30	4		2	24
Всього разом:	120	28		28		64	120	14		10	96

5. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		ОФН	ЗФН
1.	Тема 1. Поняття про психотерапію.	2	2
2.	Тема 2. Історичні аспекти виникнення психотерапії.	2	
3.	Тема 3. Основні вимоги до кваліфікації психотерапевта.	2	2
4.	Тема 4. Психодинамічний напрямок психотерапії.	4	
5.	Тема 5. Когнітивно-біхевіоральний напрямок.	2	2
6.	Тема 6. Гуманістичний напрямок психотерапії.	2	
7.	Тема 7. Тілесноорієнтована терапія.	2	2
8.	Тема 8. Гештальттерапія.	2	
9.	Тема 9. Екзистенціальна терапія.	4	
10.	Тема 10. Теоретичні основи, механізми та парадигми групової психотерапії.	2	
11.	Тема 11. Ігрова терапія, арттерапія, кататимно-імажитивна психотерапія.	4	2
12.	Тема 12. Системна сімейна та дитяча психотерапія.	2	
Всього		28	10

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Не передбачено навчальним планом	

7. Самостійна робота

№ п/п	Тема	Кількість годин	
		ОФН	ЗФН
1.	Тема 1. Медична психологія як наука. Поняття про психічне здоров'я.	6	4
2	Тема 2. Методи медико-психологічного дослідження.	4	12
3	Тема 3. Психічна індивідуальність. Особистість та хвороба.	4	8
4	Тема 4. Клініко-психологічні аспекти пізнавальної діяльності.	4	6
5	Тема 5. Порушення мислення та інтелекту.	6	8
6	Тема 6. Клініко-психологічні аспекти емоційно-вольової сфери.	6	8
7	Тема 7. Психологія девіантної поведінки.	6	6
8	Тема 8. Психосоматичні розлади.	6	10
9	Тема 9. Психологічні особливості хворих із захворюваннями різного профілю.	8	10
10	Тема 10. Психологічні типи лікарів.	4	6
11	Тема 11. Психологія спілкування в медичному середовищі.	6	8
12	Тема 12. Психологія лікувально-діагностичного процесу.	4	10
	ВСЬОГО:	64	96

8. Методи навчання

Для оцінки й вибору методів навчання слід використовувати низку наявних класифікацій, здійснених на основі різних засад:

■ за джерелом знань (виокремлюють словесні, наочні й практичні методи, тому що інших джерел, крім слова, образу й досвіду, не існує);

■ за відповідним етапом навчання, на кожному з яких розв'язують специфічні завдання (орієнтація на методи підготовки тих, кого навчають, до вивчення матеріалу, що передбачає пробудження інтересу, пізнавальної потреби, актуалізацію базових знань, необхідних умінь і навичок; та методи вивчення нового матеріалу; та методи конкретизації й поглиблення знань, набування практичних умінь і навичок, які сприяють використанню пізнаного; та методи контролю й оцінки результатів навчання);

■ за способом керівництва навчальною діяльністю безпосередні або опосередковані (виокремлюють методи пояснення педагога й різноманітні методи організації самостійної роботи студентів);

■ за логікою навчального процесу (опора на індуктивні й дедуктивні, аналітичні й синтетичні методи);

■ за дидактичними цілями виокремлюють методи організації діяльності тих, кого навчають, методи стимулювання діяльності, наприклад, конкурси, змагання, ігри, заохочення й інші методи перевірки й оцінки.

9. Методи та форми контролю

Сучасна дидактика виділяє наступні методи контролю: методи усного контролю, методи письмового контролю, методи практичного контролю, дидактичні тести, спостереження, методи графічного контролю, методи програмованого і лабораторного контролю.

Відповідно до вимог регламенту навчального процесу для успішного засвоєння знань студентами та об'єктивного їх оцінювання здійснюється:

систематичний поточний контроль знань здійснюється під час практичних занять у формі вибіркового усного опитування та тестових завдань, підготовки доповідей за темою заняття, доповнень до доповідей, участі в обговоренні, презентації самостійних завдань.

семестровий контроль організовано у формі стандартизованого опитування за теоретичними питаннями, написання студентами поточних письмових тестових завдань, практичних завдань за змістовними кредитами;

оцінювання рівня виконання самостійної роботи проводиться на основі перевірки змісту роботи та її захисту у формі доповіді, реферату.

самостійне завдання перевіряється на відповідність оформлення згідно з вимогами, а також на повноту, ґрунтовність матеріалу, наявність цікавих фактів та прикладів, висновків.

Перелік питань до іспиту

1. Поняття про психотерапію.
2. Сутність, об'єкт і предмет психотерапії.
3. Цілісний підхід до хвороб.
4. Медична та немедична психотерапія.
5. Види терапевтичної допомоги.
6. Категорії психотерапевтичної практики.
7. Проблема та особистісна спрямованість терапевтичної допомоги.
8. Формування запиту клієнта.
9. Етапи психотерапевтичного процесу.
10. Базові принципи та завдання психотерапії.
11. Етичні засади терапевтичної роботи.
12. Теоретичні основи психотерапії.
13. Психологічні та психофізіологічні аспекти психотерапії.

14. Загальна психопатологія.
15. Області застосування психотерапії.
16. Психотерапія при неврозах.
17. Психотерапія при алкоголізмі та наркоманії.
18. Психотерапія при психозах.
19. Оцінка ефективності психотерапії.
20. Історичні аспекти виникнення психотерапії.
21. Історія становлення психотерапії, її предмет і завдання.
22. Теоретичні основи психотерапії.
23. Варіанти класифікації систем, напрямків та методів психотерапії.
24. Ф. Месмер, Шарко. Вчення про сон та гіпноз.
25. Порушення сну.
26. Психічні функції у гіпнозі (пам'ять, увага, емоції, воля).
27. Поняття тваринного магнетизму.
28. Сугестивні техніки терапії.
29. Основні напрями психотерапії в сучасному суспільстві.
30. Психіка і соматичні розлади.
31. Психологічні основи фізичних розладів.
32. Спроби «духовного» зцілення людини.
33. Основна проблематика і особливості розвитку психотерапевтичної допомоги у сучасному світі.
34. Основні вимоги до кваліфікації психотерапевта.
35. Правова регламентація діяльності психолога, який займається психотерапією.
36. Етичні вимоги до діяльності психотерапевта, які функціонують в Україні та за кордоном.
37. Перспективи та можливості підвищення кваліфікації психотерапевта в Україні та за кордоном.
38. Вимоги до особистості психотерапевта.
39. Психодинамічний напрямок психотерапії.
40. Психодинамічна концепція З. Фрейда. Положення та психотехніки.
41. Психодинамічна теорія Юнга.
42. Психотерапевтичний процес, структура особистості, періоди життєвого циклу за Юнгом.
43. Основні положення адлеріанського вчення.
44. Особливості психотерапевтичного процесу.
45. Поняття гуманістичного психоаналізу Фрома.
46. Концепція К. Хорні.
47. Мета характерологічного аналізу.
48. Психотерапія міжособистісних стосунків Г. Селлівана.
49. Теорія трансактного аналізу Берна.
50. Мета психотерапевтичного процесу.
51. Когнітивно-біхевіоральний напрямок.
52. Загальна характеристика поведінкового напрямку в психотерапії.
53. Основні поняття поведінкової психотерапії.

- 54.Класичний біхевіоризм.
- 55.Психотерапевтичний процес у межах теорії соціального навчання.
- 56.Раціонально-емотивна терапія А. Елліса.
- 57.Психотехніки в РЕТ.
- 58.Когнітивна психотерапія А. Бека.
- 59.Психологічна допомога при емоційних розладах. Тема
- 60.Гуманістичний напрямок психотерапії.
- 61.К. Роджерс – засновник гуманістичної психотерапії.
- 62.Теорія та практика психотерапевтичної роботи К. Роджерса.
- 63.Загальна характеристика напрямку. генезис неврозу.
- 64.Техніки та механізми психотерапії.
- 65.Сучасний стан розвитку клієнт-центрованої терапії. А. Маслоу, К. Роджерс, В. Франкл, Ш. Бюлер, Ролло Мей, С. Джуард та ін.
- 66.Тілесноорієнтована терапія.
- 67.Загальна характеристика напрямку.
- 68.Мета, межі, результат тілесноорієнтованої психотерапії.
- 69.Мова тіла у традиційній обстановці.
- 70.Тілесний діалог у розширеній обстановці.
- 71.Метод і техніки роботи у тілесноорієнтованому підході.
- 72.Підхід А. Лоуена до вирішення психологічних конфліктів.
- 73.Техніки біоенергетичного аналізу.
- 74.Танатотерапія.
- 75.Сміхотерапія.
- 76.Музикотерапія.
- 77.Гештальттерапія.
- 78.Поняття гештальту.
- 79.Відкритий і закритий гештальт.
- 80.Основні принципи гештальттерапії. Техніки роботи у гештальтпідході.
- 81.Базові цінності гештальттерапії.
- 82.Поняття «цикл контакту».
- 83.Терапевтичні стосунки в гештальттерапії.
- 84.Групова гештальттерапія.
- 85.Екзистенціальна терапія.
- 86.І.Ялом – один з яскравих сучасних представників екзистенціальної психотерапії.
- 87.Техніки екзистенційної психотерапії.
- 88.Екзистенціальний аналіз Людвіга Бінсвангера. Dasein-аналіз (дазайн-аналіз) Медарда Босса, Аліс Хольцхей-Кунц.
- 89.Екзистенціальний аналіз (логотерапія) Віктора Франкла.
- 90.Екзистенціальний аналіз Альфріда Ленгле.
- 91.Екзистенціальне консультування Джеймса Бюдженіаля, Ірвіна Ялома, Ролло Мея.
- 92.Теоретичні основи групової психотерапії та групової психокорекції.
- 93.Психологічні особливості та механізми психотерапевтичних та психокорекційних груп.

94. Класифікація та основні види психотерапевтичних груп.
95. Основні етапи роботи психотерапевтичної групи.
96. Практичні аспекти організації та ведення психотерапевтичних груп.
97. Груповий психотерапевт: особистість, кваліфікація, навички.
98. Створення та організація психотерапевтичної групи.
99. Передумови ефективного ведення й участі в психотерапевтичній групі.
100. Критерії продуктивної роботи психотерапевтичної групи.
101. Ігрова терапія, арттерапія, кататимно-імажитивна психотерапія.
102. Особливості роботи з дітьми та особами із зниженим інтелектом.
103. Актуалізація внутрішньої проблематики у грі та лікувальний вплив ігрового процесу.
104. Терапія творчим самовираженням, показання, успішність застосування методу.
105. Методика й техніка кататимно-імажитивної психотерапії. Символіка сну наяву: стандартні мотиви.
106. Системна сімейна та дитяча психотерапія.
107. Поняття системної сімейної психотерапії.
108. Закони функціонування сімейних систем.
109. Властивості сімейної системи: особливості взаєностосунків членів сім'ї, сімейні міфи, сімейні кордони, історія сім'ї.
110. Методологічні принципи системної психотерапії: циркулярність, нейтральність, гіпотетичність.
111. Техніки роботи із сім'єю в системній сімейній психотерапії.
112. Вимоги до психотерапевтичних прийомів у дитячій та юнацькій психотерапії.
113. Основні психотерапевтичні прийоми та техніки роботи з дітьми.

10. Методи контролю

Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації навчального процесу за кредитно-трансферною системою здійснюється шляхом поточного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

Комплексна діагностика знань, умінь та навичок студентів з дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного і підсумкового контролю знань іспиту.

Форма поточного контролю – усне опитування, тестування на практичних заняттях, виконання індивідуальних завдань.

Форма контролю – виконання комплексних атестаційних робіт, розробка проектів, колоквиуми, творчі роботи.

Форма підсумкового контролю – іспит на основі суми балів набраних за кожний кредит та складання власне іспиту.

Критеріями оцінювання є:

а) при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладення, культура мови; впевненість, емоційність та аргументованість; використання

основної та додаткової літератури; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки;

б) при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання; цілісність, систематичність, логічна послідовність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи; підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки.

Оцінювання знань студентів проводиться за національною шкалою та шкалою ECTS таким чином:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Навчально- методичний комплекс дисципліни.
2. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Психотерапія».
3. Методичні рекомендації до підготовки практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Психотерапія».

12.Рекомендована література:

Основна література

1. Каліна, Н. Ф. Психотерапія [Текст] : підручник / Н. Ф. Каліна. – К. : Академвидав, 2010. – 288 с. – (Сер. "Альма-матер").
2. Пріц, А. Груповий психоаналіз: Теорія. Техніка. Застосування [Текст] / А. Пріц, Е. Викукаль. – Львів : Астролія, 2006. – 312 с.
3. Психотерапія: Хрестоматія /укл. Сидорик Ю.Р.
4. Слободяник, А. П. Психотерапия, внушение, гипноз [Текст] / Александр Павлович Слободяник. – 4-е изд., испр. и доп. – К. : Здоровье, 1982. – 376 с.

Додаткова література

Підручники:

1. Абабков В. А. Проблема научности в психотерапии. - СПб, 1998.
2. Александров А. А. Современная психотерапия: курс лекций. - СПб, 1997.
3. Алешина Ю.Е. Индивидуальное и семейное психологическое консультирование: Социальное здоровье России. - М., 1994.
4. Блейхер В.М., Крук И.В. Толковый словарь психиатрических терминов. (около 3000 терминов), 1995 г.
5. Бурлачук Л., Кочарян А. , Жидко М. Психотерапия. Учебник для ВУЗов, Киев, 2003.
6. Вайсс Дж. Как работает психотерапия: Процесс и техника - М.: Независимая фирма "Класс", 1998. 240 с. (Библиотека психологии и психотерапии).
7. Витакер Д.С. Группы как инструмент психологической помощи М.: Независимая фирма "Класс", 2000. 432 с. (Библиотека психологии и психотерапии, вып. 77).
8. Групповая психотерапия / Под ред. Б. Д. Карвасарского и С. Ледера. - М., 1990.
9. Завьялов В. Ю. Музыкальная релаксационная терапия. - Новосибирск, 1995.
10. Захаров А. И. Неврозы у детей и психотерапия. - СПб, 1998.
11. Кабанов М. М. Психосоциальная реабилитация и социальная психиатрия. - СПб, 1998.
12. Каменецкий Д.А. Неврология и психотерапия. Учебное пособие.
13. Карвасарский Б. Д. Психотерапия. - М., 1985.
14. Кон И.С. Сексология. Словарь терминов.
15. Кратохвил С. Психотерапия семейно-сексуальных дисгармоний. - М.: Медицина, 1991.
16. Лаутербах В. Эффективность психотерапии: критерии и результаты оценки // Психотерапия: от теории к практике. - СПб., 1995. - С. 28-41.
17. Ледер С. Этические вопросы психотерапии // Транскультуральные исследования в психотерапии - Л., 1989. - С. 27-35.
18. Методы современной психотерапии: Учебное пособие. Составители Л.М. Кроль, Е.А. Пуртова. М.: Независимая фирма "Класс", 2000. 480 с. (Библиотека психологии и психотерапии, вып. 90).
19. Муллан Б. Психотерапевты о психотерапии. М.: Независимая фирма "Класс", 1999. 480 с. (Библиотека психологии и психотерапии, вып. 68).
20. Наказ МОЗ України від 15.04.2008 № 199 "Про затвердження Порядку застосування методів психологічного і психотерапевтичного впливу". – К., 2008.
21. Психотерапія – нова наука про людину. / За редакцією Альфреда Пріца. – Пер. з нім. Прохасько Ю. – Львів: ІНВП "Електрон". – 1998. – 392 с.
22. Романин А.Н. Основы психотерапии: Учеб. пособие для студ. ВУЗов - М.: Издательский центр «Академия», 1999. - 208 с.
23. Рудестам К. Групповая психотерапия. Психокоррекционные группы: теория и практика: М.: Прогресс, 1990. 368 с.
24. Самохвалов В.П. Психиатрия. Уч. пособие для студентов мед. вузов.
25. Хайгл-Эверс А., Хайгл Ф., Омм Ю., Рюгер У. Базисное руководство по психотерапии. - СПб, 2001.
26. Ярошевский М.Г. История психологии. От античности до середины XX в. М., 1996.

Психоаналіз та психодинамічна психотерапія

1. Браун Д., Педдер Дж. Введение в психотерапию: Принципы и практика психодинамики, – М.: Независимая фирма "Класс", 1998. – 224 с.
2. Вид В. Д. Психоаналитическая психотерапия при шизофрении. - СПб, 1993.
3. Винникот Д.В. Разговор с родителями. - М.: Класс, 1997.
4. Кернберг О. Отношения любви: Норма и патология. - М.: Класс, 2000. - 256 с.
5. Сандлер Дж., Дэр К., Холдер А. Пациент и психоаналитик: основы психоаналитического процесса. - Воронеж, 1993.
6. Томэ Г., Кэхеле Х. Современный психоанализ: исследования. - СПб, 2001.
7. Урсано Р., Зонненберг С., Лазар Ц. Психодинамическая психотерапия - М., 1992.
8. Фрейд З. Заметки о теории и практике интерпретации сновидений. // Московский психотерапевтический журнал. 1998, № 2, стр. 31.-41.
9. Фрейд З. Анализ конечный и бесконечный. // Московский психотерапевтический журнал. 1992, № 2, стр. 125.-155.
10. Фрейд З. Я и Оно. // Фрейд З. Психология бессознательного. СПб. Питер. 2004. стр. 378-390.
11. Фрейд З. Введению в психоанализ. Лекции. М, Фирма СТД, 2003. – 623 с.
12. Урсано Р., Зонненберг С., Лазар С. Психодинамическая психотерапия. - М., 1992.
13. Хорни К. Наши внутренние конфликты / Пер. с англ. – М.: Изд-во Эксмо, 2003. – 320 с.
14. Хорни К. Невротическая личность нашего времени. Самоанализ. - М., 1993.
15. Юнг К. Либи́до и его метаморфозы. – Восточно-Европейский Институт Психоанализа. СПб. – 1994. – 416 с.
16. Юнг К. Аналитическая психология. - СПб, 1994.
17. Эволюция психотерапии. Том 2. "Осень патриархов": Психоаналитически ориентированная и когнитивно-бихевиоральная терапия М.: Независимая фирма "Класс", 1998. 416 с. (Библиотека психологии и психотерапии).

Системна та сімейна психотерапія

1. Бейтсон Г., Дон Д. Джексон, Хейли Дж., Уикленд Джон Х. К теории шизофрении.
2. Браун Дж., Кристенсен Д. Теория и практика семейной психотерапии. - СПб, 2001.
3. Бэндлер Р., Гриндер Дж., Сатир В. Семейная терапия. - М.: Институт Общегуманитарных Исследований, 1999. - 160 с.
4. Варга А.Я. Системная семейная терапия. Краткий лекционный курс. - СПб.: Речь, 2001.
5. Вацлавик П. Как стать несчастным без посторонней помощи. М. Прогресс, 1990.
6. Вебер Г. Кризисы любви: Системная психотерапия Берта Хеллингера. - М.: Изд-во Института Психотерапии, 2001. - 304 с.
7. Витакер К. Полночные размышления семейного терапевта. - М.: Класс, 1998. - 208 с.
8. Витакер К., Бамберри В. Танцы с семьей. - М.: Класс, 1997.
9. Маданес Клу. Стратегическая семейная терапия. - М.: Класс, 1999.
10. Минухин С., Фишман Ч. Техники семейной терапии М.: Независимая фирма "Класс", 1998. 304 с. (Библиотека психологии и психотерапии).
11. Пэпп П. Семейная терапия и ее парадоксы. - М.: Независимая фирма «Класс», 1998. - 288 с.
12. Ричардсон Р. Сила семейных уз. Руководство по психотерапии в помощь семье. - СПб.: Акцидент, Ленато, 1994.
13. Саймон Р. Один к одному. Беседы с создателями семейной терапии. - М., 1996.
14. Сатир В. Вы и ваша семья. - М.: Апрель-ПРЕСС, 2000. - 320 с.
15. Сатир В. Психотерапия семьи. - СПб.: Ювента, 1999. - 284 с.
16. Сімон Ф.Б., Рех-Сімон К. Циркулярне опитування. Системна терапія на клінічних прикладах: Підручник / Пер. з нім. В.Басюк, І.Краснопольська, В.Лановий. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2005. – 184 с.
17. Скиннер Р., Клииз Дж. Семья и как в ней уцелеть. - М.: Класс, 1995.

18. Фон Шліппе А., Швайцер Й. Системна психотерапія та консультування / Пер. з нім. – Львів: ВНТЛ-Класика, 2004. – 320 с.
19. Хеллінгер Б. Порядки любви. - М.: Изд-во Института Психотерапии, 2001. - 400 с.
20. Шерман Р., Фредман Н. Структурированные техники семейной и супружеской терапии. - М.: Класс, 1997.
21. Эволюция психотерапии. Том 1. "Семейный портрет в интерьере": Семейная терапия М.: Независимая фирма "Класс", 1998. 304 с. (Библиотека психологии и психотерапии).
22. Эйдемиллер Э.Г. Методы семейной диагностики и психотерапии. - М., 1996.
23. Эйдемиллер Э.Г., Юстицкий В.В. Психология и психотерапия семьи. - СПб.: Питер, 1999. - 656 с.
24. Эйдемиллер Э.Г., Юстицкий В.В. Семейная психотерапия. - М., 1990. Когнітивно-поведінкова психотерапія

1. Александров А. А. Современная психотерапия. – СПб., 1997. (Лекции по когнитивной терапии №№ 5, 6 и 13).
2. Бек А., Джудит С. Когнитивная терапия: полное руководство = Cognitive Therapy: Basics and Beyond. – М.: «Вильямс», 2006. – С. 400.
3. Бек А., Раш А., Шо Б., Эмери Г. Когнитивная терапия депрессии. – СПб.: Питер, 2003.
4. Бек А., Фримен А. Когнитивная психотерапия расстройств личности. – СПб.: Питер, 2002.
5. Вейстбрук Д., Кеннерлі Г., Кірк Дж. Вступ у когнітивно-поведінкову терапію. – Львів: Свічадо, 2014, – 420 с.
6. Когнитивно-бихевиоральный подход в психотерапии и консультировании: Хрестоматия / Сост. Т. В. Власова. – Владивосток: ГИ МГУ, 2002. – 110 с.
7. МакМаллин Р. Практикум по когнитивной терапии. – СПб., 2001.
8. Милтон Дж. Психоанализ и когнитивно-поведенческая терапия – конкурирующие парадигмы или общая почва? // Журнал практической психологии и психоанализа. – 2005. – № 4.
9. Морли С., Шефферд Дж., Спенс С. Методы когнитивной терапии и тренинга социальных навыков. - СПб., 1996.
10. Московский психотерапевтический журнал – № 3/1996; № 4/2001. (Спецвыпуски по когнитивной терапии). Предисловие / А. Бек // Московский психотерапевтический журнал. – 1996. – № 3.
11. Федоров А.П. Когнитивная психотерапия. - СПб., 1991.
12. Федоров А.П. Методы поведенческой психотерапии. - Л., 1987.
13. Федоров А. П. Когнитивно-поведенческая психотерапия. – СПб.: Питер, 2002.
14. Холмогорова А.Б.. Актуальные тенденции современной когнитивной психотерапии. (Лекция, прочитанная 18 ноября 2009 г. в МГППУ).
15. Холмогорова А. Б., Гаранян Н. Г. Когнитивно-бихевиоральная психотерапия // Основные направления современной психотерапии / Под. ред. А. М. Боковой. – М.: Когито-центр, 2000.

Тілесно-орієнтована та трансперсональна психотерапія

1. Александер Ф. Психосоматическая медицина. - М., 2000.
2. Майков В., Козлов В. Трансперсональная психология. Истоки, история, современное состояние. – М.: АСТ, 2004.
3. Газарова Е. Психология телесности. - М.:Институт Общегуманитарных Исследований. - 2002. -С. 74-85.
4. Гроф С. Области человеческого бессознательного. Данные исследований ЛСД
5. Гроф С. Психология будущего. Уроки современных исследований сознания. – М.: АСТ, 2003.
6. Гроф С. За пределами мозга. Рождение, смерть и трансценденция в психотерапии. – М.: АСТ, 2005.

7. Гроф С., Хэлифакс Дж. Человек перед лицом смерти. - М.: Изд-во Трансперсонального Института, 1996. - 246с.
8. Йоргенсен С. Структура характера и шоковая травма // Бюллетень ассоциации телесноориентированных психотерапевтов. - 2005. - № 7. - С. 84-95.
9. Сергеева Л.С. Телесно-ориентированная психотерапия. Хрестоматия. - СПб., СПб РОФ «Практическая психотерапия». - 2000. - С. 255-264.
10. Телесно-ориентированная психотерапия. Хрестоматия / Автор сост. Л.С. Сергеева. - СПб., 2000.
11. Уилбер К. Око духа. Интегральное видение для слегка свихнувшегося мира. – М.: АСТ, 2002.
12. Уилбер К. Проект Атман. Трансперсональный взгляд на человеческое развитие. – М.: АСТ, 2004.
13. Фельденкрайз М. Сознание через движение: двенадцать практических уроков/Пер. с англ. М. Папуш: Институт Общегуманитарных Исследований; М.; 2001.

Психодрама

1. Киппер Д. Клинические ролевые игры и психодрама. - М., 1993.
2. Келлерман П.Ф. Психодрама крупным планом: Анализ терапевтических механизмов / Пер. с англ. И.А.Лаврентьевой. – М.: Независимая фирма "Класс", 1998. – 240 с.
3. Лейтц Г. Психодрама. Теория и практика. Классическая психодрама Я. Л. Морено / Пер. с нем. А. М. Боковой; общ. ред. и предисл. Е. В. Лопухиной, А. Б. Холмогоровой. – М. : Прогресс; Универс, 1994.
4. Морено Я.Л. Лечение психозов методом психодрамы. Институт Психодрамы, Beacon House, НьюЙорк, 1945.
5. Морено Я.Л. Социометрия. Экспериментальный метод и наука об обществе. Издательство «Иностранной литературы», М., 1958. (Психодрама с детьми, противопоставленная психоанализу детей.)
6. Морено, Дж. Театр спонтанности / Пер. с англ., авт. вступ. ст. Б. И. Хасан. – Красноярск : Фонд ментального здоровья, 1993.
7. Морено, Я. Л. Психодрама / Пер. с англ. Г. Пимочкиной, Е. Рачковой. – М.: Апрель Пресс : ЭКСМО-Пресс, 2001.

Екзистенційно-гуманістична психотерапія

1. Кинг М.Е., Цинтребанн Ч. М. Экзистенциальная гипнотерапия. - М., 1998.
2. Роджерс К. Клиенто-центрированный / человекоцентрированный подход к терапии.
3. Роджерс К. Взгляд на психотерапию. Становление человека. - М., 1994.
4. Эволюция психотерапии. Том 3. "Let it be...": Экзистенциально-гуманистическая психотерапия М.: Независимая фирма "Класс", 1998. 304 с. (Библиотека психологии и психотерапии).
5. Ялом И. Групповая психотерапия. - СПб, 2000.
6. Ялом И. Когда Ницше плакал. М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2001. 416 с. (Серия «Искусство консультирования»).
7. Ялом И. Лечение от любви и другие психотерапевтические новеллы. М.: Независимая фирма «Класс», 1997. 288 с. (Библиотека психологии и психотерапии).
8. Ялом И. Лжец на кушетке -М.: Издво Эксмо, 2004. - 480 с.
9. Ялом И. Мамочка и смысл жизни. Психотерапевтические истории. М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2002. 288 с. (Серия “Искусство консультирования”).
10. Ялом И. Психотерапевтические истории. ООО «Издательство «Эксмо».
11. Ялом И. Экзистенциальная психотерапия. Irvin D. Yalom. Existential Psychotherapy. N.Y.: "Basic Books", 1980. М.: "Класс", 1999.
12. Хрестоматия по гуманистической психотерапии / Сост. М. Папуш. - М., 1995.

НЛП

1. Бендлер Р., Гриндер Д. Структура магии. – СПб.: Прайм-Еврознак, 2004.

2. Бендлер Р., Гриндер Д. Из лягушек – в принцы. Вводный курс НЛП тренинга. – М.: Флинта, 2000.
3. Бендлер Р, Гриндлер Д. Шаблоны гипнотических техник Милтона Эриксона с точки зрения НЛП. – Симферополь: Реноме, 1999.
4. Андреас С., Фолкнер Ч. НЛП. Новые технологии достижения успеха. – К.: София; М.: ИД Гелиос, 2001.
5. Дилтс Р. Фокусы языка. Изменение убеждений с помощью НЛП. – СПб.: Питер, 2002.
6. О'Коннор Д., Сеймор Д. Введение в НЛП. – Челябинск: Версия, 1997.
7. Гриндер Д., Бостик-Сен Клер К. Шёпот на ветру. Новый код в НЛП. – М.: Прайм-Ев्रोзнак, 2005.

Гештальттерапия

1. Булюбаш И. Д. Основы супервизии в гештальттерапии. - М.: Институт Психотерапии, 2003.
2. Булюбаш И. Д. Руководство по гештальттерапии. - М.: Институт Психотерапии, 2004.
3. Бриджит М. Сексуальность, Любовь и Гештальт. - СПб.: Речь, 2005.
4. Гингер Серж. Гештальттерапия контакта. - Специальная Литература, 1999. 5. Гингер Серж. Гештальт: искусство контакта. - PerSe, 2002.
6. Даунинг Дж., Марморштейн Р. Сны и кошмары. Истории из практики гештальттерапии. - М.: Алтер Пресс, 2003.
7. Зинкер Дж. В поисках хорошей формы: Гештальт-терапия с супружескими парами и семьями. - М.: Класс, 2000. - 320 с.
8. Кемплер У. Основы семейной гештальттерапии. - Издательство Пиражкова, 2001.
9. Лебедева Н., Иванова Е. Путешествие в Гештальт: теория и практика - СПб.: Речь, 2004.
10. Малкина-Пых И.Г. Техники гештальта и когнитивной терапии. - М.: Экмо, 2004.
11. Масколье Г. Гештальт-терапия: вчера, сегодня, завтра. Быть собой. - М.: Боргес, 2010
12. Наранхо К. Гештальттерапия. - Модек, 1995.
13. Новодержкин Б.А., Романенко О.К. Гештальттерапия. - М.: Фолиум, 1997. 14. Папуш М. Психотехника экзистенциального выбора. - Институт общегуманитарных исследований, 2001.
15. Перлз Ф. Практика гештальттерапии. - Институт общегуманитарных исследований, 2001.
16. Перлз Ф. Гештальтсеминары. - Институт общегуманитарных исследований, 1998.
17. Перлз Ф. Внутри и вне помойного ведра. / Практикум по гештальттерапии. - Петербург - XXI век, 1995.
18. Перлз Ф. Теория гештальттерапии. - Институт общегуманитарных исследований 2001.
19. Перлз Ф., Гудман П., Хефферлин Р. Практикум по гештальттерапии. - М.: 2005.
20. Перлз Ф. Эго, голод и агрессия. - Смысл, 2000.
21. Полстеры Ирвен и Мириам. Интегрированная гештальттерапия. - Класс, 1997.
22. Полстер Ирвин. Обитаемый человек. - Класс, 1999.
23. Сименс Х. Практическое руководство для гештальттерапевтов. - Издательство Пиражкова, 2008.
24. Уиллер Г. Гештальттерапия постмодерна. За пределами индивидуализма. - М.: Смысл, 2005.
25. Харин С.С. Искусство психотренинга. Заверши свой гештальт. - Лучи Софии, 1997.
26. Шоттенлоэр Г. Рисунок и образ в гештальттерапии. - Издательство Пиражкова, 2001.
27. Энрайт Дж. Гештальт ведущий к просветлению: пробуждение от кошмара. – СПб: 1994. – 142 с.

Позитивна психотерапія

1. Ахола Т., Фурман Б. Краткосрочная позитивная психотерапия (терапия, фокусированная на решении). - СПб., 1996.

2. Пезешкиан Х. Позитивная психотерапия как транскультуральный подход в российской психотерапии. - СПб, 1998.
 3. Пезешкиан Н. Позитивная семейная психотерапия: Семья как психотерапевт.
 4. Пезешкиан Н. Психосоматика и позитивная психотерапия. - М., 1996.
 5. Слабинский В.Ю. Семейная позитивная динамическая психотерапия. - СПб.: Наука и Техника, 2009. - 464 с.
 6. Ялов А.М. Краткосрочная позитивная психотерапия. - СПб, 1997.
- Гіпноз. Аутогенне тренування. Стратегічна психотерапія М. Еріксона
1. Беляев Г.С., Лобзин В.С., Копылова И.А. Психогигиеническая саморегуляция. - Л., 1997.
 2. Бэндлер Р. Паттерны гипнотических техник Милтона Эриксона / Ричард Бэндлер, Джон Гриндер; [пер. с англ. С. Рысева]. – СПб.; М.: Прайм-Еврознак: ОЛМА-Пресс, 2005.
 3. Бурно М.Е. Аутогенная тренировка: Учеб. пособие. – М., 1971.
 4. Годэн Ж. Новый гипноз: глоссарий, принципы и метод: Введение в эриксон. гипнотерапию / [Пер. с фр. С. К. Чернетского; Godin, Jean]. – М.: Изд-во Института психотерапии, 2003.
 5. Гордеев М. Н. Классический и эриксоновский гипноз: Практическое руководство. – М.: Изд-во Института Психотерапии, 2005.
 6. Горин С.А. А вы пробовали гипноз? (Практическое руководство по применению гипнотических психотехник в бизнесе и медицине, рекламе и пропаганде, торговле и повседневной жизни). – СПб: Лань, 1995. – 208 с.
 7. Куэ Э. Сознательное самовнушение как путь господства над собой. – Берлин. – 1932.
 8. Куэ Э. Школа самообладания путем сознательного (преднамеренного) самовнушения. - Н. Новгород, 1929.
 9. Лобзин В. С., Решетников М. М. Лобзин В.С. Решетников М.М. Аутогенная тренировка: (Справочное пособие для врачей). – Л.: Медицина, 1986. – 280 с.
 10. Пахомов Ю. В. Занимательный аутотренинг. – В кн: Цзен Н. В., Пахомов Ю. В. Психотренинг. Игры и упражнения, М., 1988.
 11. Петров Н. Самовнушение в древности и сегодня. - М., 1986.
 12. Платонов К.К. Слово как физиологический и лечебный фактор. - М., 1962.
 13. Семинар с доктором медицины Милтоном Г. Эриксоном: (Уроки гипноза) / Редакция и коммент. Дж. К. Зейга. – М.: Независимая фирма «Класс», 1994.
 14. Слободяник А.П. Психотерапия, внушение, гипноз. - Киев, 1982.
 15. Токарский А.А. Терапевтическое применение гипнотизма. - М., 1890.
 16. Форель А. Гипнотизм, внушение и психотерапия. - Л., 1928.
 17. Хейвенс Р. А. Мудрость Милтона Эриксона: Учебное пособие по специальности «Психотерапия» / Рональд А. Хейвенс; пер. с англ. А. С. Ригина под ред. М. Р. Гинзбурга. – М.: Класс, 1999.
 18. Хейли Дж. О Милтоне Эриконе / Джей Хейли; пер. с англ. В. М. Сариной, Ю. А. Худокон. – М.: Независимая фирма «Класс», 1998.
 19. Хейли Дж. Необычная психотерапия: Психотерапевтические техники Милтона Эриксона. - СПб., 1995.
 20. Шульц И. Г. Аутогенная тренировка. М., 1985.
 21. Эриксон М. Г. Мой голос останется с вами: Обучающие истории [психолога и гипнотизера] Милтона Эриксона = My voice will go with you / [Пер. с англ.]; авт. предисл. Л. Хоффман; изд. и коммент. С. Розена. – СПб.: Петербург-XXI век, 1995.
 22. Эриксон М. Г. Человек из февраля: Гипнотерапия и развитие самосознания личности / Милтон Г. Эриксон, Эрнест Л. Росси; пер. с англ. Е. Л. Длугач. – М.: Независимая фирма «Класс», 1995.
 23. Эриксон М. Гипнотические реальности: Наведение клинического гипноза и формы косвенного внушения / Милтон Эриксон, Эрнест Росси, Шейла Росси; пер. с англ. М. А. Якушиной под ред. М. Р. Гинзбурга. – М.: Класс, 2000.

24. Эриксон М. Стратегия психотерапии = Strategy of the Psychotherapy : Избранные работы / [Авторизов. пер. с англ. и ред. Шлионский Л. М.] – СПб.: Речь, 2002.

25. Эриксон М. Семинар с доктором медицины Милтоном Г. Эриксоном: (Уроки гипноза) = Teachning Seminar with Milton H. Erikson, M.D. / Ред. и коммент. Джеффри К. Зейга; Пер. с англ. Т. К. Кругловой. – М.: Класс, 2003.

Трансакційний аналіз

1. Берн Э. Групповая психотерапия. / Пер. с англ. А.Калмыкова, Е.Калмыковой, В.Калиненко. – М.: Академический Проект, 2000г. – 464с.

2. Берн Э. Игры, в которые играют люди: психология человеческих отношений. Люди, которые играют в игры: Что вы говорите после того, как сказали «Здравствуйте»? / Пер. с англ. под ред. Н.Бурыгиной, Р.Кучкаровой. – М.: ЭКСМО-Пресс, 2001г. – 640с.

3. Берн Э. Люди, которые играют в игры. Психология человеческой судьбы. / Пер. А. А. Грузберга – Екатеринбург: ЛИТУР, 1999; Терминологическая правка В. Данченка – К.: PSYLIB, 2004.

4. Берн Э. Секс в человеческой любви. / Пер. с англ. М.П.Папуша. – М.: ЭКСМО-Пресс, 2001г. – 384с.

5. Берн Э. Трансакционный анализ и психотерапия. - СПб, 1994.

6. Берн Э. Трансактный анализ в психотерапии: Системная, индивидуальная и социальная психиатрия. / Пер. с англ. А.Калмыкова, В.Калиненко. – М.: Академический Проект, 2001г. – 320с.

Інші напрямки психотерапії

1. Баркер Ф. Использование метафор в психотерапии. - Воронеж: НПО Модэк, 1995.

2. Блазер А., Хайм Э., Рингер Х., Томмен М. Проблемно-ориентированная психотерапия. Интегративный подход. - М., 1998.

3. Бурно М. Е. Терапия творческим самовыражением. - М., 1989.

4. Васильева А.В. Рационально-эмоционально-поведенческая терапия в лечении пограничных расстройств. - СПб.; Иваново, 2000.

5. Гулдинг М., Гулдинг Р. Психотерапия нового решения. Теория и практика. - М., 1997.

6. Завьялов В.Ю. Музыкальная релаксационная терапия. Практическое руководство. - Новосибирск, 1995.

7. Каплан Х.С. Сексуальная терапия. Иллюстрированное руководство. М.: Независимая фирма «Класс», 1994. 160 с., илл.

8. Лазарус А. Краткосрочная мультимодальная психотерапия. - СПб.: Речь, 2001. - 256 с.

9. Миллс Д., Кроули Р. Терапевтические метафоры для детей и «внутреннего ребенка». - М.: Класс, 1996.

10. Минутко В.Л. Рациональная психотерапия. - СПб.; Иваново, 2000.

11. Старшенбаум Г. В. Суицидология и кризисная психотерапия. - М. «Когито-Центр», 2005. 376 с. (Клиническая психология).

12. Фаррели Ф., Брандсма Дж. Провокационная терапия. - Екатеринбург, 1996.

13. Франкл В. Человек в поисках смысла. - М., 1990.

14. Франкл В. Теория и терапия неврозов. Введение в логотерапию и экзистенциальный анализ.

15. Шапиро Ф. Психотерапия эмоциональных травм с помощью движений глаз. - М., 1998.

16. Эволюция психотерапии. Том 4. "Иные голоса" М.: Независимая фирма "Класс", 1998. 320 с. (Библиотека психологии и психотерапии).